

Zakład Komparatystyki ILP UW

Opinia na temat rozprawy doktorskiej Mgra Marcina Czardybona

Przenajświętsza.

*Strategie sakralizacji wspólnoty narodowej
w literaturze polskiej XXI wieku*

Rozprawę doktorską Pan Marcin Czardybon poświęcił wyraźnie zaznaczającemu się w ostatnich latach nurtowi literatury polskiej podejmującemu problem wspólnoty narodowej, wyraźnie wiążącemu się przy tym z prawą stroną sceny politycznej w kraju (wydarzeniem konstytuującym ten nurt okazała się katastrofa smoleńska z 2010 roku). W pracy Doktorant przedstawił twórczość Jarosława Marka Rymkiewicza (jej fragment pochodzący z XXI w.. w przypadku tego autora Doktorant wprowadził porządek kolejnych rozdziałów poświęconych kolejnym utworom: *Wieszaniu*, *Kinderszenen*, *Samuelowi Zborowskiemu*, *Reytanowi* oraz wierszom) jako dyskurs założycielski dla tego nurtu oraz twórczość Jana Polkowskiego, Przemysława Dakowicza, a także Wojciecha Wencła jako jego najważniejsze realizacje. Tym twórcom Autor poświęcił osobne rozdziały pracy.

W centrum rozważań Mgra Czardybona znalazła się kwestia konstruowania przez wspomnianych pisarzy formuły wspólnoty narodowej oraz strategii jej sakralizacji; oczywiście Doktorant zdaje sobie sprawę z tego, że ma do czynienia z zjawiskiem postsekularnym. W ten sposób rozpoznany w rozprawie nurt najnowszej literatury polskiej został wpisany w wywodzącą się z czasów romantyzmu praktykę pisania i uświęcania Polski, również w praktykę konstruowania polskiej tożsamości i jej dyskursów godnościowych, budowania polskiego kapitału moralnego o wyraźnie antynowoczesnym i antymodernizacyjnym charakterze (w myśl jego twórców stanowi on polską odpowiedź na nowoczesność). Jednocześnie, jak zauważa Autor, zajmująca go literatura, konstruująca polską tradycję, odznacza się utrzymanym w duchu klasycystycznym zwrotem do tradycji literackiej.

Mgrowi Czardybonowi udało się nie tylko dostrzec i nazwać ważny nurt powstającej literatury polskiej (owa waga odnosi się przy tym zwłaszcza do kategorii świadectwa zjawisk społecznych i kulturowych, bezapelacyjna wartość estetyczna wiąże się tu w zasadzie głównie z Rymkiewiczem, być może jeszcze z Polkowskim), ale też skonstruować fortunny język jego opisu. By do tego doszło, Badacz zaprzął do pracy narzędzia literaturoznawstwa (retoryki i estetyki, tu w grę wchodzi zwłaszcza literacka ewokacja zjawiska wzniosłości; intertekstualności), etnologii i religioznawstwa (konceptje mitu i świętości) oraz filozofii, historiografii, politologii i socjologii (m. in. myśl P. Sloterdijka, Z. Bauman, A. Honnetha, P. Nory, F. Ankersmita, M. Halbwachsa, P. Ricoeure'a, A. Badiou, B. Andersona, J. Rancièrè'a i wielu, wielu innych). W efekcie powstała spójna i efektowna machina hermeneutyczna, odpowiednio doprawiona elementami dyskretniej psychoanalizy, pozwalająca na ważną i poważną lekturę utworów wymienionych poetów.

Rozprawa Marcina Czardybona odznacza się rzetelnym podejściem filologicznym – porządek rozważań Autora wyznacza porządek literatury i praktyki *close reading* (co widać m. in. w obfitości cytowań); erudycją i uruchomieniem ważnych kontekstów interpretacyjnych oraz istniejącego stanu badań; oryginalnością sądów; w końcu - dobrym opracowaniem pisarskim. Co ważne, rozprawa *Przenajświętsza. Strategie sakralizacji wspólnoty narodowej w literaturze polskiej XXI wieku* jest cenna nie tylko z powodu rozpoznań literaturoznawczych, ale i w związku z charakterystyką fragmentu toczącej się w Polsce "wojny kulturowej", uprawianej polityki historycznej i polityki pamięci, a więc konkluzjami o charakterze kulturowym, społecznym i politycznym. Zaprezentowana rozprawa prezentuje polskie pole symboliczne, mające romantyczny rodowód i niejako, choć egzorcyzmowane, wracające na swoje miejsce w trudnych i przełomowych momentach historii Polski.

Wszystko to sprawia, że oceniam rozprawę Pana Czardybona bardzo wysoko i uważam, że powinna zostać jak najszybciej opublikowana.

